

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ปัจจุบัน สังคมไทยมีปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระรัตนตรัย และการนับถือพระรัตนตรัยเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากการนับถือรูปเคารพนอกพระพุทธศาสนา เช่น การปลุกเสกจตุคามรามเทพ การไหว้พระพิฆเนศ และสิ่งเคารพบูชาศาสนาอื่นๆ จนเป็นเหตุให้เกิดความสับสนในกลุ่มพุทธบริษัทโดยทั่วไป นอกจากนี้ ภัยจากความไม่มีความรู้ ความหนักแน่น มั่นคงในการนับถือพระรัตนตรัย ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้การนับถือพระรัตนตรัยของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบันนั้น เกิดความสั่นคลอนและหวั่นไหวจนน่าเป็นห่วง พระรัตนตรัยจึงไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นที่การระลึกเพื่อให้เกิดความศรัทธาปสาทะ ชวนใจ อยากรับธรรมปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้นออกจากทุกข์ในวัฏฏะสงสาร เป็นเหตุให้เข้าถึงนิพพาน^๑ ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา

ในสมัยพุทธกาลนั้น ผู้ที่นับถือพระรัตนตรัย ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ต่างก็บรรลุโสดาผล คือความดำรงตนอยู่ในความสุข ตามฐานานุรูปของแต่ละท่านแต่ละคน ก็ด้วยอำนาจของพระรัตนตรัยสำแดงผล ดังเช่นในคราวที่กรุงเวสาลีถูกภัย ๓ อย่างคือ ทุพภิกขภัย อดนุสสภัย และโรคภัย เบียดเบียน พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งให้พระอานนท์ทำพระปริตร ด้วยอำนาจของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ภัยพิบัติต่างๆ ก็อันตรธานหายไปสิ้น นับตั้งแต่นั้นมา เหล่าพุทธบริษัทจึงมีการสืบทอด การทำนํ้ามนต์กันมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน^๒

หากมองดูสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า แม้ชาวไทยเราส่วนใหญ่จะเป็นพุทธศาสนิกชนดังกล่าวแล้ว แต่ส่วนใหญ่มักเป็นกันตามจารีตประเพณี หรือเป็นพุทธศาสนิกชนตามลำมะโนคร้ว มักไม่ค่อยได้มีโอกาสเรียนรู้ ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาได้เท่าที่ควร ทั้งนี้ ย่อมสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น สาเหตุจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนไป เป็นต้น ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้คนห่างไกลจากพระพุทธศาสนา และเป็นสาเหตุสำคัญต่อเนื่องไปจนถึงมีความเข้าใจในพระพุทธศาสนาที่ผิดพลาตคลาดเคลื่อนไปจากเดิม ส่งผลไปถึงจำนวนผู้คนที่นับถือพระพุทธศาสนา

^๑ เมธี เมธีสถิตยันท, ศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงพระรัตนตรัยในปฐมสมณานิสัยกสูตร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิปัสสนาภาวนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๘.

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๖.

น้อยลงไปทุกที เพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพระรัตนตรัยอย่างถูกต้อง และไม่เห็นประโยชน์ของการนับถือพระพุทธศาสนาว่ามีข้อดีหรือมีประโยชน์อย่างไร

ประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ได้มีวิถีการดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อของพระพุทธศาสนา สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ถือว่าเป็นชุมชนชาวพุทธที่มีความมั่นคงในพระรัตนตรัยพอสมควร

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ประชาชนชาวตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์นี้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระรัตนตรัย และมีลักษณะการนับถือพระรัตนตรัยมากหรือน้อยเพียงใด จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหวังจะให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ กระตุ้นเตือนให้ผู้คนในปัจจุบัน หันมานับถือพระรัตนตรัย ในฐานะที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของพุทธศาสนิกชน แบบเข้าถึงและเข้าใจ สามารถเข้าถึงแก่นแท้ของพระรัตนตรัยได้อย่างถูกต้อง อันจะเป็นเหตุให้สามารถสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพระรัตนตรัยในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการนับถือพระรัตนตรัยของพุทธบริษัท ๔
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเอกสารสำหรับการศึกษาวิจัย ดังนี้

- ๑) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และ
- ๒) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จากหนังสือ ตำรา วารสารทางวิชาการ งานวิจัยและสื่ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยเลือกศึกษาในประเด็นเนื้อหาต่อไปนี้

- ๑) พระรัตนตรัยในทัศนะพระพุทธศาสนาเถรวาท ในแง่ความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญ วิธีการเข้าถึง การปฏิบัติตนของผู้เข้าถึง ลักษณะของผู้เข้าถึง และอานิสงส์การเข้าถึงพระรัตนตรัย
- ๒) การนับถือพระรัตนตรัยของพุทธบริษัท ๔ และ
- ๓) การนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ในครั้งนี้ ได้แก่

๑) เจ้าอาวาส ในเขตตำบลแคนดง	จำนวน ๕ รูป
๒) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลแคนดง	จำนวน ๑ คน
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแคนดง	จำนวน ๑ คน
๔) กำนันตำบลแคนดง	จำนวน ๑ คน
๕) ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลแคนดง	จำนวน ๕ คน
๖) ประชาชนท้องถิ่น	จำนวน ๒ คน
๗) ประชาชนในเขตตำบลแคนดง	จำนวน ๑๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากประชากร เฉพาะในเขตตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เท่านั้น

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความหมายของศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของศัพท์ตามเนื้อหาที่จะนำเสนอในงานวิจัย ดังนี้

การนับถือ หมายถึง การเข้าใจ การยอมรับ ความเชื่อ และเลื่อมใสในบุคคลหรือสิ่งนั้นๆ อย่างปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย มีความยินดีและเต็มใจน้อมนำเอาคำสอน หรือแนวทางปฏิบัติ มาใช้ในการดำเนินชีวิตหรือเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อให้สามารถเข้าถึงหรือได้เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่นับถือ

พระรัตนตรัย หมายถึง หมายถึง พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๕.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^๓ ได้พระนิพนธ์อธิบายความหมายแห่งพระรัตนตรัยว่า รัตนะดวงที่ ๑ คือ พระพุทธเจ้า รัตนะดวงที่ ๒ คือ พระธรรม และรัตนะดวงที่ ๓ คือ พระสงฆ์ เป็นที่นิยมนับถือบูชาเป็นอุดมรัตนะในโลก จึงหารัตนะอื่นที่พึงนับถือเสมอเหมือนมิได้

^๓ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **คุณพระรัตนตรัย**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ สโตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)^๔ ได้กล่าวถึงพระรัตนตรัยไว้ว่า พระพุทธเจ้า เป็นที่ระลึกให้มนุษย์รู้จักฝึกตนให้ดี เมื่อฝึกตนได้ดีแล้ว ก็ไม่มีสิ่งใดที่จะทำลายได้ โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นทิวฐานคติ ๒) พระธรรม เป็นที่ระลึกให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามสภาวะที่มันเป็นจริงมาใช้ประโยชน์ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายด้วยความรู้เท่าทันสภาวะ และเข้าถึงธรรมและมีชีวิตที่ดีที่สุด ๓) พระสงฆ์ เป็นที่ระลึกให้มั่นใจว่า สังคมดีงามมีธรรมเป็นรากฐาน ประกอบด้วยสมาชิกผู้มีจิตใจไร้อุหังการหรือห่างเหินทุกข์เป็นอิสระเสรี

พระมหาโชวี ทสสนีโย^๕ กล่าวว่า ปัจจุบันนี้ กระแสพุทธธรรมกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในโลกตะวันตกนักวิชาการมากมายหันมาสนใจศึกษาและเผยแพร่แนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากความคิดของพุทธองค์นั้นตั้งแต่ E.F.Schumacher นักเศรษฐศาสตร์ชาวตะวันตกผู้ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวพุทธในประเทศพม่าแล้วเกิดแรงบันดาลใจเขียนหนังสือชื่อ Small is Beautiful ซึ่งเปลี่ยนวิถีชีวิตคนตะวันตกมากมายในปัจจุบัน ในประเทศอังกฤษมี Schumacher College ที่ให้การศึกษาโดยได้รับอิทธิพลทางความคิดของพุทธศาสนาและยังมีนักเขียนชื่อดัง คือ Fritjof Capra ที่เขียนหนังสือออกมาในเชิงประยุกต์พุทธธรรม เช่น The Turning Point หรือ Web of Life นอกจากนั้น ชาวตะวันตกยังสนใจใฝ่รู้ที่จะศึกษาคำสอนของพระพุทธองค์มากมาย

พระวรศักดิ์ วรณโม^๖ ได้กล่าวถึงพระรัตนตรัย ว่า พระพุทธเจ้า หมายถึง เจ้าชายสิทธัตถะ ผู้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า หรือหมายถึงพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั่นเอง ในฐานะเป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระธรรม หมายถึง หนังสือ ใบลาน รอยศิลาจารึก ภาพรรม คำสอนรวบรวมไว้คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหลักฐาน หรือหมายถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ออกมาจากพระโอษฐ์โดยตรง และการที่บุคคลปฏิบัติให้เกิดความสะอาด สงบ สว่างขึ้นในจิตใจจนดับกิเลสได้ก็มีความหมายว่าพระธรรมเช่นเดียวกัน พระสงฆ์ หมายถึง บุคคลที่ห่มผ้าเหลืองเข้ามาบวชในรูปแบบของพระสงฆ์ ผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ จนเข้าถึงความเป็นอริยบุคคล หรือบุคคลใดใครก็ตาม ที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ ทำให้หมดกิเลสตัณหาได้ เข้าถึงความสะอาด ความสงบ ความสว่าง

๑.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาทวี มหาปุณฺณ^๗ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีการสอนในอัมมปัทฏฐกถา” งานวิจัยนี้มีสาระสำคัญคือ พระพุทธเจ้าในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นพระบรมศาสดาทรงสั่งสอนธรรมแก่ชาวโลก ทรงมีวิธีการสอนที่เหมาะสมแก่ตัวบุคคลซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกหลายเล่มในอัมมปัทฏฐกถาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมีพุทธวิธีการสอนที่น่าสนใจ พระพุทธองค์ทรงมีเทคนิคในการสอนที่

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๓๘), หน้า ๙๑๑.

^๕ พระมหาโชวี ทสสนีโย, **กระแสพุทธธรรม**, กรุงเทพมหานคร: อำนวยสารสนธิ์การพิมพ์, ๒๕๔๗, หน้า ๕๖.

^๖ พระวรศักดิ์ วรณโม, **ครูกับศีลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๒๖๓.

^๗ พระมหาทวี มหาปุณฺณ (ละลง), **ความงามในพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๔๓.

เหมาะกับจริตของผู้ฟังนั้น เช่น ทรงสอนให้รู้จักหลักธรรมนั้น โดยอาศัยการใช้สื่อที่เป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย ทรงสอนแบบสนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหา แบบยกอุปมาอุปไมย แบบเล่านิทานให้ฟัง เป็นต้น เป็นตัวอย่างประกอบการสอนที่สำคัญที่ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทุกยุคทุกสมัย ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมพระรัตนตรัยของพุทธศาสนิกชน

พระมหาสุพัฒน์ กลยานธมโม^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พระพุทธรูป บทธาปนาที่ในฐานะพระบรมครู” งานวิจัยนี้มีสาระสำคัญ คือ ครู หมายถึงบุคคลผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์โดยที่มิได้ปิดบัง มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างเปี่ยมล้นและเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของศิษย์ แม้แต่พระพุทธรูปก็ได้รับการยกย่องจากชาวพุทธให้ดำรงอยู่ในฐานะพระบรมครูเป็นครูที่ยิ่งใหญ่ที่สอนทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ให้รู้ธรรมและปฏิบัติตามหลักธรรมนั้น ตามสติปัญญาของแต่ละคนเท่าที่ตนมีความสามารถที่จะทำได้ นอกจากนี้ ยังมีพุทธจริยาที่ทรงกระทำทั้งแก่โลก พระประยูรญาติ และในฐานะที่เป็นพระพุทธรูปที่เป็นปฏิปทาของพระองค์ ที่ทรงทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน ที่เป็นบทบาทและหน้าที่สำคัญที่ทรงกระทำไว้เป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพระบรมศาสดา เป็นพระบรมครูที่ยอดเยี่ยมของโลกนั่นเอง

พระมหาเกรียงไกร แก้วไชยะ^๙ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสรีระในพระพุทธศาสนาเถรวาท” งานวิจัยนี้มีสาระสำคัญ คือ สรีระเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนยึดถือไว้เป็นที่พึ่งเพื่อความสบายใจและเพื่อความพ้นทุกข์ ต่อมาเมื่อเกิดพระพุทธศาสนาก็มีที่พึ่งคือพระรัตนตรัยซึ่งแปลว่าแก้วที่ประเสริฐ ๓ ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ พระรัตนตรัยเป็นสรณะอันประเสริฐด้วยเหตุผล ๕ ประการ คือ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นที่พึ่งที่ทำให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้เป็นเครื่องปกป้องและจรรโลงชีวิตให้สงบสุขเป็นแหล่งบุญที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติตามได้รับผลบุญที่ยิ่งใหญ่และเป็นที่พึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติตามได้บรรลุนิพพาน นอกจากนี้ สรณะยังมีความสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์ได้มีที่พึ่งโดยคิดว่า ถ้าได้บวสรวงอ้อนวอนเทพเจ้าให้ช่วยเหลือหรือการเคารพบูชากราบไหว้แล้วทำให้เทพเจ้าพอใจก็จะช่วยเหลือให้ตนเองสมหวังได้

พระมหาปรม โสภาโส^{๑๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน” งานวิจัยนี้มีสาระสำคัญ คือ ความเชื่อต่อพระรัตนตรัยที่ปัญญามารองรับ (สัทธาญาณสัมปยุต) โดยเชื่อสิ่งที่มีเหตุผลผ่านการไตร่ตรองด้วยประสบการณ์ของตนเองและผ่านการทดสอบจากประสบการณ์ของผู้อื่นด้วยความเชื่อมั่นในหลักการของชาวพุทธไทยในปัจจุบันที่ยึดมั่นในพระรัตนตรัยว่า เป็นสรณะและสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ทุกชั้นอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้องในการเป็นชาวพุทธที่ดี ต้องเชื่ออย่างมีเหตุผลและใช้สติปัญญาของตนพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม

^๘ พระมหาสุพัฒน์ กลยานธมโม, พระพุทธรูป : บทธาปนาที่ในฐานะพระบรมครู, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๗๙.

^๙ พระมหาเกรียงไกร แก้วไชยะ, การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสรีระในพระพุทธศาสนาเถรวาท, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๙.

^{๑๐} พระมหาปรม โสภาโส, ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาชาวพุทธไทยในปัจจุบัน, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๔๕.

พระมหาหมวด สกุธมโม^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความเคารพในพระพุทธศาสนา” งานวิจัยนี้มีสาระสำคัญคือ พระพุทธศาสนาและพระธรรมวินัยที่เจริญและเสื่อมลงไม่ตั้งมั่นก็สืบเนื่องมาจากการไม่มีความเคารพในพระสัทธรรมคำสอนนั้นก็หมายความว่า การที่พระพุทธศาสนาจะตั้งมั่นอยู่ได้ก็เนื่องมาจากความเคารพในพระรัตนตรัยที่ควรเคารพ ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สิกขา สมาธิ ความไม่ประมาท และการปฏิสันถาร ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นบ่อเกิดของความสามัคคีและความรักที่มีให้แก่กัน

วราส ประสมสุข^{๑๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิด สภาพการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” ผลการวิจัยพบว่า หลักยึดเหนี่ยวเบื้องต้นของชาวพุทธ คือ พระรัตนตรัย รัตนะ ๓ หรือสิ่งล้ำค่า ๓ ประการ หลักที่เคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ๓ อย่าง คือ พระพุทธรัตนะ หมายถึง พระพุทธเจ้า พระผู้ตรัสรู้และสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม อัมมรัตนะ หมายถึง พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ สังฆรัตนะ หมายถึง พระสงฆ์หมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คือ แก้ว ๓ ประการ อันหมายถึง พระรัตนตรัย หรือ ไตรรัตน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นความสำคัญของพระรัตนตรัยที่มีความสำคัญต่อชีวิตของพุทธศาสนิกชน และทำให้มองเห็นปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจและวิธีการนับถือพระรัตนตรัยที่ถูกต้อง แท้จริงตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งอาจนำไปสู่วิกฤตศรัทธาของชาวพุทธดังเช่นที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็แนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่อง การนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยอยู่ในขณะนี้ได้เป็นอย่างดี

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ศึกษาจากหนังสือ ตำราวิชาการ บทความ และสื่ออื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวความคิดเรื่องพระรัตนตรัยตามทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Documentary Research) ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ศึกษาจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ และสื่ออื่นๆ รวมทั้งลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

^{๑๑} พระมหาหมวด สกุธมโม, การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความเคารพในพระพุทธศาสนา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนดรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๒.

^{๑๒} วราส ประสมสุข, “การศึกษาแนวคิด สภาพการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑), หน้า ๒-๓.

๒) ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการนำมาเรียบเรียงให้เป็นหมวดหมู่วิเคราะห์-สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อให้เห็นลำดับและความเชื่อมโยงสอดคล้องกันของกลุ่มข้อมูลต่างๆ

๓) ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ โดยวิธีการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๗.๑ ได้ทราบพระรัตนตรัยในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๗.๒ ได้ทราบการนับถือพระรัตนตรัยของพุทธบริษัท ๔
- ๑.๗.๓ ได้ทราบการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์